

Kausi-influenssarokotussuositus Suomessa syys- ja talvikaudella 2010–2011

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
PL 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 020 610 6000

www.thl.fi

KAUSI-INFLUENSSAROKOTUSSUOSITUS SUOMESSA SYYS- JA TALVIKAUDELLA 2010–2011

Maksuton kausi-influenssarokotus annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 448/2007 mukaan vuosittain niille, joiden terveydelle influenssa aiheuttaa oleellisen uhan tai joiden terveydelle influenssarokotuksesta on merkittävää hyötyä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee vuosittain käytettävät kausi-influenssarokotteet ja rokotusaiheet.

Tänä vuonna asetukseen on lisätty ilmaus, joka mahdollistaa tiettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöiden influenssarokotukset ilmaisrokottein. Uutena kohderyhmänä tänä syksynä ovat myös ras- kaana olevat naiset.

Influenssarokotuksesta on hyötyä myös ilmaisrokotusten kohderyhmiin kuulumattomille. Rokottami- seen tarvitaan tällöin lääkemääräyksellä apteekista lunastettu rokote.

On arvioitu, että epidemian aikana 5–15 % väestöstä voi sairastua influenssaan. Jokavuotiset influens- sarokotukset ovat tehokkain tapa vähentää kausi-influenssaepidemian vaikutuksia. On kuitenkin syytä muistaa, että influenssarokote suojaa vain influenssavirusten aiheuttamalta taudilta, ei tavallista flun- saa tai nuhakuumetta aiheuttavilta viruksilta.

Ilmaisrokotusten kohderyhmät

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos suosittaa, että maksuton kausi-influenssarokote annetaan syys- ja talvikaudella 2010–2011 seuraaville henkilöryhmille:

6-35 kuukauden ikäiset lapset

Pikkulapset sairastavat influenssaa enemmän kuin muut ikäryhmät. Lapset joutuvat myös influenssan vuoksi sairaalahoitoon yhtä usein kuin ikääntyneet. Useampi kuin joka kolmas influenssaan sairastu- nut pikkulapsi saa jälkitautilta bakteerin aiheuttaman korvatulehduksen. Pikkulapset erittävät virusta kauemmin ja enemmän kuin muut ikäryhmät ja ovat siksi myös tehokkaimpia influenssaviruksen le- vittäjiä elinympäristössään. Rokottamalla pikkulapset influenssaa vastaan voidaan estää heidän sairas- tumisensa sekä influenssaan että sen jälkitauteihin ja näin vähentää merkittävästi lääkärikäyntejä, an- tibioottihoitoja ja sairaalahoitoja tässä ikäryhmässä.

Raskaana olevat

Raskaus aiheuttaa vakavalle influenssalle altistavia muutoksia mm. immuunipuolustuksessa. Vakavan influenssan riski nousee raskauden edetessä, ja influenssan aiheuttama tautitaakka onkin muuta väestöä korkeampi juuri raskauden toisella ja kolmannella kolmanneksella. Lisäksi, jos äidillä on jokin influenssan kannalta merkittävä sairaus kuten astma, hänen riskinsä sairastua vakavaan influenssaan vielä viisinkertaistuu. Tiedetään myös, että ainakin raskauden viimeisellä kolmanneksella annettu rokote suojaa merkittävästi myös syntyvää lasta kuuden kuukauden ikään asti.

Kausi-influenssan ei tiedetä aiheuttavan tavanomaista suurempaa tautitaakkaa terveillä äideillä raskauden ensimmäisellä kolmanneksella. Koska influenssaepidemian osumista johonkin tiettyyn raskauden vaiheeseen on kuitenkin mahdoton ennustaa, kaikki raskaana olevat ovat oikeutettuja ilmaisrokotuksiin. Raskaana oleville lääketieteellisiin riskiryhmiin kuuluville kannattaa raskauden vaiheesta riippumatta antaa influenssarokotus.

65 vuotta täyttäneet

Maksuttomaan kausi-influenssarokotukseen ovat aiempien vuosien tapaan oikeutettuja kaikki 65 vuotta täyttäneet henkilöt. Vakavaan influenssaan sairastumisen vaara kasvaa ikävuosien lisääntyessä, vaikka henkilöllä ei olisikaan todettua perustautia.

Lääketieteellisiin riskiryhmiin kuuluvat

Lääketieteellisiin riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden rokotuksissa on olennaista, että heidät tunnustetaan ja että heitä pyritään aktiivisesti tavoittamaan. Tähän riskiryhmään kuuluville influenssa on joko tavallista vaikeampi tai voi perustautia pahentaessaan johtaa kohtalokkaisiin seurauksiin. Esimerkkejä rokotusindikaatioista on lueteltu alla. Harkinnan mukaan maksuton rokote voidaan antaa muillekin, jotka sairautensa vuoksi siitä selvästi hyötyvät. Maksuttoman rokotteen antamisesta voi päättää terveydenhoitaja, sairaanhoitaja tai lääkäri.

Rokotusindikaatioita ovat esimerkiksi:

- säännöllistä lääkitystä vaativa sydän- tai keuhkosairaus
- krooninen aineenvaihduntasairaus, kuten diabetes tai lisämunuaisen kuoren vajaatoiminta
- krooninen maksasairaus tai munuaisten vajaatoiminta
- tauti, joka heikentää vastustuskykyä esim. leukemia, lymfooma, HIV-infektio tai pernan poiston jälkitila
- vastustuskykyä heikentävä hoito esim. elinsiirtoon tai syöpähoitoon liittyen
- krooninen neurologinen sairaus tai hermolihastauti.

Immunosuppressiivista hoitoa saaville rokotus annetaan hoitotaukojen aikana ja vähintään 1–2 viikkoa ennen voimakasta hoitajaksoa.

Tarkempaa tietoa rokotusindikaatioista on luettavissa osoitteessa <http://www.ktl.fi/portal/17186>

Influenssaa sairastavia infektiopotilaita, immuunipuutteisia tai iäkkäitä potilaita hoitava sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunta

Kansallisen rokotusohjelman osana toteutettavilla sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan rokotuksilla on kaksi erillistä tavoitetta: osalla rokotuksista pyritään suojaamaan potilaita, osalla taas merkittävässä riskissä olevaa henkilökuntaa influenssalta. Syys- ja talvikaudella 2010–11 rokotukset kohdistetaan tärkeimpiin henkilökuntaryhmiin, mutta tulevana kausina henkilökunnan rokotuksia pyritään laajentamaan. Rokotteita ei ole voitu nyt käytössä olevin määrärahoihin ostaa kaikille terveydenhuollon ammattilaisille.

- 1) Tartuntatautiasetuksessa (786/1986) infektiopotilaita hoitavalla henkilökunnalla tarkoitetaan niitä suorassa potilaskontaktissa olevia henkilöitä, jotka todennäköisesti tulevat epidemia-aikana hoitamaan tartuttavassa vaiheessa olevia influenssapotilaita. Tällä ei tarkoiteta satunnaisesti influenssapotilaita työssään kohtaavia. Satunnaisesti influenssapotilaita voidaan kohdata lähestulkoon kaikissa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä. Influenssapotilaita hoitavan henkilökunnan rokottaminen on tärkeää nimenomaan **heidän itsensä suojaamiseksi**, sillä ei ensisijaisesti tavoitella potilaiden suojaamista. Infektiopotilaita hoitavien rokotuksin voidaan varmistaa myös hoitokapasiteetin riittävyys. On huomattava, että myös potilastyössä toimivat terveydenhuollon opiskelijat ovat oikeutettuja rokotuksiin.
- 2) Toinen kohderyhmä on ikääntyneitä ja immuunipuutteisia hoitava henkilökunta. Heidän rokotuksillaan pyritään **suojaamaan nimenomaan heidän hoitamiaan potilaita ja asiakkaita**. On näyttöä siitä, että henkilökunnan influenssarokotukset vähentävät hoidossa olevien kuolleisuutta etenkin pitkäaikaislaitoksissa ja ikääntyneiden vuode- sekä vanhainkotiosastoilla. Ikääntyneillä ja sairailta influenssarokotusten suora teho jää selvästi vaillinaiseksi, ja siksi henkilökunnan rokotuksilla saavutettu epäsuora suoja on tärkeä. Terveitä ikääntyneitä heidän kotonaan hoitava kotipalvelu- ja kotisairaanhoidohenkilöstö kuuluu niin ikään suosituksen piiriin. Myös immunitetiltaan vajavaisia potilaita hoitavien henkilöiden rokotuksilla saavutetaan merkittävää suojaa potilaille.

Kausi-influenssarokote

Kausi-influenssarokote sisältää kolmesta viruskannasta puhdistettuja rakenneosia. Viruskannat vastaavat antigeenisesti WHO:n influenssakaudelle 2010–2011 suosittelemia kantoja: A/California/7/2009 (H1N1 eli sikainfluenssa)-, A/Perth/16/2009 (H3N2)- ja B/Brisbane/60/2008-viruskannat. Kaksi rokotteen kannoista on vaihdettu edelliseen kauteen verrattuna. Tämän syksyn kausi-influenssarokote suojaa myös pandeemisen H1N1 2009 eli sikainfluenssaviruksen aiheuttamalta taudilta.

Tarkempaa tietoa influenssarokotteiden koostumuksista, suojatehosta ja haittavaikutuksista sekä ohjeita käyttöön liittyvistä varotoimista ja vasta-aiheista on Rokottajan käsikirjassa osoitteessa www.thl.fi/rokottaminen

Rokottaminen

Terveyskeskusten yleiset kausi-influenssarokotukset on rokotteiden toimitusaikataulun vuoksi varmintu suunnitella alkaviksi vasta marraskuussa. Rokotteet saapuvat useammassa erässä vähitellen, ja siksi suuret joukkorokotuspäivät kannattaa järjestää vasta marraskuun loppupuolella, jolloin kaikki rokotteet on saatu maahan. Yksittäisten, hyvin rajoitetun ajan toimivien rokotusvastaanottojen sijaan tulee pyrkiä rokottamaan syksyn aikana pidempänä jaksona. **Rokotuksia jatketaan ainakin epidemian alkuun saakka, ja niitä voidaan antaa vielä epidemian aikanaikin.** Suojan kehittyminen kestää noin kaksi viikkoa rokotuksen antamisesta. Yleensä kausi-influenssaepidemia alkaa vuodenvaihteen jälkeen, mutta joskus jo joulukuussa.

Maksuttomiin kausi-influenssarokotuksiin oikeutetuille tulee tarjota tietoa mahdollisuudesta saada rokote. Rokotusjärjestelyt ja rokottaminen tulee toteuttaa siten, että kaikki kausi-influenssarokotukseen oikeutetut saavat halutessaan heille kuuluvan rokotteen. Suositeltavaa on, että myös kunnassa tilapäisesti asuville tarjottaisiin kausi-influenssarokote ainakin silloin, kun heidän on vaikea käydä sitä omalta kotipaikkakunnaltaan hakemassa.

Rokotteen valmiiksi saattamisessa noudatetaan rokotevalmistajan valmisteyhteenvedossa tai pakkausseosteessa annettuja ohjeita. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos suosittelee **kaikille ikäryhmille 0,5 ml:n kerta-annosta kausi-influenssarokotetta**. Lapsilla ja aikuisilla käytetään siis samaa rokotetta ja annosta.

Alle yhdeksänvuotiaille lapsille annetaan 2 kausi-influenssarokoteannosta aikaisintaan 4 viikon välein. Jos lapsi on kuitenkin elämänsä aikana saanut **sekä** kaksi aikaisempaa kausi-influenssarokotetta **että** viimeisin pandemiarokotteen, hänelle riittää nyt 1 rokoteannos.

Viimeisin pandemiarokote täydennettynä yhdellä annoksella kausi-influenssarokotetta tänä syksynä riittää suojaamaan lasta sikainfluenssalta. Yksi annos kausi-influenssarokotetta ei kuitenkaan

riitä tuottamaan suojaa kahta muuta rokotteessa olevaa viruskantaa vastaan, jos lapsi ei ole aiemmin saanut kahta kausi-influenssarokotetta.

Kausi-influenssarokote on yleensä hyvin siedetty. Anafylaktisen reaktion välittömään ensihoitoon on varauduttava kuten kaikissa rokotustilanteissa.

Haittavaikutusilmoitukset

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden tulee ilmoittaa rokotteen todetut tai epäillyt haittavaikutukset Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rokotusten ja immuunisuojaan osastolle. Tarkemmat ohjeet ja ilmoituslomake löytyvät osoitteesta www.thl.fi/rokottaminen

Rokotusten toteutumisen seuranta ja kirjaaminen

Annetut rokotukset kirjataan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 421/2004 mukaisesti terveyskeskuksen sähköiseen tietojärjestelmään. Kirjauksesta on käytävä ilmi rokotetun henkilötietojen lisäksi rokotuspäivämäärä, rokotteen nimi, eränumero, pistoskohta, rokotustapa (esim. i.m.) sekä rokottaja. Merkintä lapsen rokotuksesta tehdään myös vanhemmille annettavaan lapsuusiän terveyskorttiin. Aikuisten rokotuksista tehdään merkintä henkilökohtaiseen terveyskorttiin.

A. Terveyskeskuksissa rokotettujen rokotustietoja ei tarvitse enää tallentaa THL:n kattavuustietokantaan. THL kerää rokotustiedot ohjelmistotoimittajien avulla automaattisesti kunnallisista potilastietojärjestelmistä. Kun kansallisen rokotusohjelman mukaisia influenssarokotuksia annetaan muussa kuin rokotetun kotikunnassa, tiedot tallennetaan rokotuskunnan potilastietojärjestelmiin, josta ne voidaan automaattisesti poimia. Rokotustietoja ei tarvitse enää toimittaa rokotetun kotikuntaan.

Terveyskeskusten ulkopuolella rokotettujen rokotustietoja tallennetaan kuitenkin joissain tapauksissa kattavuustietokantaan (kts. kohta B2)

B. Jos kansallisen rokotusohjelman rokotteita annetaan terveyskeskusten ulkopuolella, esimerkiksi työterveyshuollossa, tulee tiedot annetuista rokotuksista toimittaa rokotetun henkilön kotikuntaan. Tämä voidaan tehdä kahdella tavalla:

B1) Rokotetun kotikuntaan toimitetaan rokotustiedot (rokotetun henkilötiedot, rokotuspäivämäärä, rokotteen nimi, eränumero, pistoskohta, rokotustapa (esim. i.m.) sekä rokottaja). Kotikunnassa rokotustiedot tallennetaan potilastietojärjestelmään, josta THL poimii tarvittavat tiedot automaattisesti.

B2) Rokotettujen henkilöiden kotikuntaan toimitetaan rokotettujen lukumäärät kohderyhmittäin (65 vuotta täyttäneet, 6-35 kuukauden ikäiset pikkulapset, raskaana olevat, lääketieteellisiin riskiryhmiin kuuluvat, terveydenhuollon ammattilaiset). **Kotikunnassa nämä lukumäärät tallennetaan THL:n kattavuustietokantaan.**

Kun kotikuntiin toimitetaan rokotettujen kohderyhmittäisiä lukumääriä, on tärkeä kirjata jokainen rokotustapahtuma vain kerran. Rokotettu voi kuitenkin kuulua useaan rokotusten kohderyhmään, kuten esim. influenssapotilaita hoitava astmaa sairastava sairaanhoitaja, joka on raskaana. Tällainen henkilö kirjataan kuitenkin ainoastaan kerran.

Henkilö kirjataan ensisijaisesti ikäryhmänsä (65 vuotta täyttäneet ja pikkulapset) tai raskautensa mukaan. Jos henkilö ei ole 65 vuotta täyttänyt, pikkulapsi tai raskaana, hänet kirjataan sairautensa vuoksi riskiryhmiin kuuluviin. Henkilö kirjataan terveydenhuollon ammattilaisten ryhmään ainoastaan silloin, kun hänet rokotetaan vain siksi, että hän on tietyssä terveydenhuollon tehtävässä.

Lisätietoa kirjaamisesta on luettavissa sivulta <http://www.ktl.fi/portal/4333>

Tiedottaminen

Kuntien on tiedotettava tehokkaasti asukkailleen kausi-influenssarokotuksista ja paikallisista rokotusjärjestelyistä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tiedottaa influenssarokotuksiin liittyvistä asioista valtakunnallisesti pääasiassa verkkosivujen kautta www.kausi-influenssa.fi

Ajantasaista tietoa rokotetoimituksista ja rokotejakelusta on saatavissa THL:n verkkosivuilta osoitteesta <http://www.ktl.fi/portal/11269>

Influenssan esiintymistiedot löytyvät osoitteesta <http://www.ktl.fi/portal/16848>

Lisätietoja saa tarvittaessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta seuraavasti:

- Rokotusta koskevat kysymykset p. (020) 610 6060 klo 10-12
- Rokotteen haittavaikutuksia koskevat kysymykset p. (020) 610 6060 klo 10-12
- Rokotetoimituksia koskevat kysymykset p. (020) 610 8335
- Rokotteen koostumusta ja säilytystä koskevat kysymykset p. (020) 610 8326
- Influenssan esiintyvyyttä koskevat kysymykset p. (020) 610 8557.

Helsingissä, lokakuun 13 päivänä 2010

Pääjohtaja Pekka Puska

Osastonjohtaja Terhi Kilpi

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveysministeriö

Aluehallintovirastot

Sairaanhoitopiirien tartuntatautirekisterin ylläpitäjät

Sairaanhoitopiirien tartuntataudeista vastaavat lääkärit

Fimea

Työterveyslaitos

Puolustusvoimien terveydenhuolto-osasto

Rajavartiolaitos

Rikosseuraamusvirasto

Suomen Hammaslääkäriliitto

Suomen Lääkäriliitto

Suomen Yleislääkärit

Suomen Yleislääketieteen Yhdistys

Suomen Terveydenhoitajaliitto

Tehy

Sairaanhoitajaliitto

Terveydenhuollon oppilaitokset